

Plean Teanga do Ghaeltacht Chiarraí Thiar

Nótaí Mínithe

Tá an Plean Teanga do Ghaeltacht Chiarraí Thiar ullmhaithe anois le haghaidh comhairliúcháin phoiblí sula gcuirfear faoi bhráid Údarás na Gaeltachta é agus sula gcuirfear ar aghaidh é le haghaidh a fhaofa chuig An Roinn Ealaíon, Oidhreachta Gnóthaí Réigiúnacha Tuaithe agus Gaeltachta.

Tá naoi mír sa phlean atá scríofa as Gaeilge.

Is i Mír a Sé atá na pleananna (na bearta) difriúla teanga leagtha amach

Tugtar míniú achomair anseo ar a bhfuil i ngach mír den bplan:

Mír 1: Cúlra An Phróisis Pleanála Teanga

Tugann an mhír seo léargas ar chúlra an phróisis agus an phlean .í. Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010 agus an tAcht um Acht na Gaeltachta 2012 a chuir bonn reachtúil faoi fhorfheidhmiú na Straitéise 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030. Faoin Acht, cuireadh tús le próiseas pleanála teanga agus ullmhaíodh plean teanga ag leibhéal an phobail do gach ceantar Gaeltachta. Roghnaíodh Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne mar Cheanneagraíocht in ullmhú an Phlean Teanga i nGaeltacht Chiarraí Thiar. Tar éis phróiseas fada comhairliúcháin phoiblí agus taighde, tá an plean ullmhaithe anois. Beidh seacht mbliana ag Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne chun an plean a chur i bhfeidhm. Tabharfaidh an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta i gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta faoi athbhreithniú rialta ar chur i bhfeidhm na phlean le linn na tréimhse seacht mbliana sin.

Mír 2: An Cheanneagraíocht

Tá eolas sa mhír seo faoin gCeanneagraíocht Comharchumann Forbartha Chorca Dhuibhne

Mír 3: Léargas ar an Limistéar Pleanála Teanga

Tugann an mhír seo léargas ginearálta ar staid reatha an limistéir, ag cuimsiú méid, dlús, sonraí phróifíl aoise an daonra agus staid reatha na teanga. Cuimsítear an córas

oideachais, seirbhísí luathoideachais, (seirbhísí cúraim leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh) seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile, deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais, an earnáil ghnó 7rl. Léiríonn sonraí an *Nuashonrú ar an Staidéar Cuimsitheach ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht* (2015) go bhfuil 1,727 daoine (trí bliana agus níos sine) ina gcónaí sna toghranna Chill Chuáin, Chill Mhaolchédair, Mhárthain, Dhún Urlann agus Dhún Chaoin arb í an Ghaeilge a rogha teanga laethúla (Chatagóir A). Tá 4987 duine (trí bliana agus níos sine) a chónaíonn i gceantair eile na leithinse (catagóirí B agus C) ina bhfuil an Ghaeilge fós láidir ar leibhéal institiúide ach tá an-lag mar theanga theaghlaigh.

Mír 4: Léargas ar Ullmhú an Phlean

Tugann an chuid seo cur síos gairid ar an tábhacht a bhain le rannpháirtíocht an phobail sa phróiseas pleanála agus taighde in ullmhú an phlean.

Mír 5: Torthaí an Taighde

Cuireann an mhír seo síos ar thaighde chainníochtúil agus cáilíochtúil a deineadh le linn ullmhú an phlean. Cuirtear síos ar úsáid na teanga agus ar dhearcadh an phobail ina leith. Ar aon dul le staidéir thaighde Gaeltachta a deineadh roimhe seo, léiríonn an taighde seo, go bhfuil dearcadh an-dearfach ag daoine i leith na Gaeilge, ach mar sin féin, léiríonn sé go bhfuil pleanáil phráinneach ag teastáil chun cosc a chur le meath na teanga mar ghnáth-theanga theaghlaigh agus a húsáid laethúil a dheimhniú i measc na chéad ghlúine eile.

Mír 6: Bearta an Phlean Teanga

Cuimsíonn an mhír seo na pleananna nó na spriocanna (bearta) atá molta ag grúpaí pobail, coistí, eagraíochtaí agus daoine aonair le linn ullmhú an phlean. Tá maoiniú leordhotháineach agus cur chuige úrnua ag teastáil chun na pleanna seo a bhaint amach ar mhaithe le dul i ngleic leis an ndúshlán teanga, **a thabharfaidh cosaint do na cainteoirí baile/dúchais Gaolúine agus a ardóidh líon na gcainteoirí laethúla sa phobal.**

Táthar ag súil go mbeidh gach eagraíocht/institiúid pobail/stáit/deonach sa dúthaigh ag feidhmiú ar bhonn comhtháite fén bpróiseas chun an sprioc chéanna seo a bhaint amach.

Beidh tacaíocht sa chur chuige seo don phobal áitiúil Gaeltachta. Táthar ag súil go rachaidh an próiseas (bearta a chur i bhfeidhm trasna na réimsí pleanála teanga/forbartha pobail agus feacht an phróisis a scaipeadh) i bhfeidhm ar an bpobal áitiúil, go roghnóidh daoine nua an Ghaolúinn mar theanga teaghlaigh agus mar theanga pobail, go gcuirfidh an pobal áitiúil an teanga chun cinn san earnáil dheonach agus ghnó agus go n-éileoidh an

pobal seirbhísí poiblí agus sóisialta trí Ghaoluinn. Níos tábhachtaí fós, táthar ag súil go gcothóidh feidhmiú an phlean **gréasán tacaíochta níos láidre d'úsáid agus do shaibhriú na teanga do na cainteoirí laethúla agus teaghlaigh Ghaoluinne** atá sa Limistéar Pleanála Teanga seo cheana féin.

Tá na bearta seo leagtha amach de réir réimsí. . Tá na réimsí ar fad atá tábhachtach chun tacú le pobal na Gaeltachta cosaint a thabhairt don teanga áirithe sa liosta seo a leanas:

- Seirbhísí Tacaíochta Teaghlaigh/Teanga agus Seirbhísí Cúram Leanaí
- An Córas Oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais/réamhscolaíochta)
- Deiseanna Foghlama lasmuigh den chóras oideachais
- Seirbhísí don Aos Óg agus Aoisghrúpaí eile (m.sh Aosaigh an Phobail)
- An Earnaíl Ghnó, Forbairtí Geilleagracha & Tionsclaíochta agus Turasóireacht Chultúrtha
- Eagraíochtaí Pobail agus Comharchumainn
- Na Meáin Chumarsáide
- Seirbhísí Pobail (m.sh Seirbhísí ó Eagraíochtaí Stáit agus Seirbhísí Eaglasta)
- Pleanáil agus Forbairt Fhisiceach/ Rialtas Áitiúil
- Seirbhísí Sóisialta agus Caitheamh Aimsire

Is féidir na bearta seo agus buneolas fúthu a léamh i Mír 6 den phlean

Mír 7: Costais agus Maoiniú

Cuireann an chuid seo na costais iomlána mheasta a bhaineann le cur chun feidhm na mbearta atá leagtha amach i Mír 6. *Tá an mhír seo á hullmhú ag an gCeanneagraíocht faoi láthair.*

Mír 8: Forbairt Feasachta agus Poiblíocht

Léiríonn an mhír an leas atá agus a bheidh á bhaint as forbairt na feasachta agus as an bpoiblíocht chun an pobal a chur ar an eolas faoin bplean i dtreo is go nglacfaidh daoine úinéireacht air.

Mír 9: Feidhmiú agus Monatóireacht

Léiríonn an mhír seo conas a dhéanfaidh an Ceanneagraíocht monatóireacht ar an fhorfheidhmiú an phlean i gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta agus leis An Roinn Ealaíon, Oidhreachta Gnóthaí Réigiúnacha Tuaithe agus Gaeltachta. *Tá an mhír seo á hullmhú ag an gCeanneagraíocht faoi láthair.*